

Конференција са међународним учешћем
„ ОДРЖИВИ РАЗВОЈ АРХЕОЛОШКИХ ЛОКАЛИТЕТА ”
АРАЧА, 20-21. АПРИЛА 2017. ГОДИНЕ

З а к љ у ч ц и

Досадашња искуства у очувању споменичке баштине показала су да физичка заштита споменика јесте примарни, али не и једини циљ, посебно када су у питању археолошки локалитети и споменици у рушевинама, без обзира из које епохе потичу и што су изгубили некадашњу намену.

У сваком појединачном случају мерама заштите и конзерваторским интервенцијама треба настојати да се оствари оквир за укупну презентацију, промоцију и коришћење археолошких локалитета, кроз мултидисциплинарна истраживања и валоризацију постојећих ресурса, који би указали на оптимални модел њиховог одрживог развоја.

Одрживи развој подразумева дефинисани степен рестаурације, како би се сачувала споменичка својства и аутентичност објеката, а у исто време јасно и читљиво показала својства грађевина, разумљива ширем кругу посетилаца; мора да садржи слојевитост која доприноси туристичкој понуди и меру туристичке експлоатације налазишта, тако да број посетилаца не угрози налазиште.

У туристичкој презентацији - не дозволити неадекватне форме и размотрити могућност повременог обнављања садржаја.

У новије време, у циљу заштите рушевина све више се разматра питање изградње заштитних конструкција, било да су оне привременог или сталног карактера, отвореног или затвореног типа, или пак заштитне грађевине. Ово питање би требало да буде предмет посебне анализе до сада изведених заштитних конструкција и сагледавања евентуално негативних последица по културно добро, праћењем резултата и одређених параметара (температура, влага) у новонасталној средини. Управо ти резултати требало би да нас усмере ка опредељењу како и на који начин оптимално и на примерен начин можемо заштити споменичко добро.

Холистички приступ управљања археолошким локалитетима захтева сагледавање и коришћење разнородних извора података зарад систематског планирања и одабира метода у истраживању, конзервацији, презентацији и заштити, а потом у коришћењу. Из угла конзервације велики значај има прикупљање података о условима природног окружења (промене у нивоима температуре и релативне влажности, као и однос сунчаних/неосунчаних дана, број кишних дана у години, правац и јачину кретања ветра, врсте и присуство микро и макро организама, рН вредности земљишта, ниво подземне воде и сл.), што треба да претходи изради пројеката, а потом праћењем служи менаџменту ризика, приправности за случај катастрофа и дугорочног одржавања локалитета.

У том циљу неопходно је извршити и претходна истраживања околног простора и пејзажа, како би се одредио ареал археолошких локалитета и то савременим, неинвазивним методама (попут технике „Лидар” геофизичким скенирањем, радарским снимањем и микрорекогносцирањем), а без дугорочних археолошких истраживања, њихова будућа презентација и коришћење били би онемогућени за дужи временски период.

Мултидисциплинарним истраживањима неопходно је сагледати реалне могућности споменика, објединити надлежности и интересе, те усвојити модел и стратегију одрживог развоја, који морају бити у складу са споменичким значајем локалитета, а који неће нарушавати и девалвирати његове претходно утврђене вредности.

Стратегија одрживог развоја археолошког локалитета мора бити укључена у планска докумената, попут просторног плана подручја посебне намене, плана детаљне регулације и другим документима, којима се решавају сва битна инфраструктурна питања везана за коришћење локалитета, уз решавање формално– правних проблема који су у пракси веома чести и представљају ограничавајући фактор. Подједнако је значајна и израда студија изводљивости и оправданости.

Од посебног значаја је утврђивање начина управљања и титулара, који ће се старати о очувању и коришћењу културног добра, што такође мора бити усаглашено са споменичким значајем локалитета и подразумева сарадњу са свим надлежним институцијама и учесницима у пројекту одрживог развоја локалитета, а пре свега са локалном заједницом.

Изградња визиторског центра на археолошком налазишту, као један од извора одрживости, а која је данас све популарнија, покреће и питања оправданости, локације, моделовања, па и намене, посебно када се има у виду да треба да служи и едукативној намени, подизању свести корисника, посебно најмлађих.

Предуслови који морају бити обезбеђени у сврху ревитализације, туристичке промоције и коришћење археолошких локалитета су: доступност и видљивост, интерпретација и презентација налазишта, туристичка инфраструктура, популаризација налазишта, анимација посетилаца и интегративна заштита археолошког налазишта.

Одрживи развој археолошких локалитета није могућ без претходне подршке Владе Републике Србије кроз стратегије и пројекте презентације и развоја, подршке научном истраживању и интерпретацији вишегодишњих систематских археолошких истраживања и осмишљеној и континуираној сарадњи археолога, музеалаца, конзерватора, архитеката, урбаниста и извођача радова. Развојни пројекти Владе Републике Србије, којима ће културна баштина бити заштићена и адекватно презентована и чијом реализацијом ће бити уписана на културну и туристичку карту Србије и Европе, подлога су за развој културних, научних, едукативних и туристичких садржаја који ће утицати на развој економије и гарантовати одрживи развој локалитета на добробит читаве заједнице која се са пројектом идентификује.

У Новом Бечеју, 21. 04. 2017. године